

Asia: VN/33727/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Matemaattisten aineiden opettajien liitto MAOL ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Yleisissä lukiokoulutuksen järjestämistä koskevissa kysymyksissä MAOL ry kannattaa Aineopettajaliiton lausunnossaan 16.6.2024 esiin tuomia näkökohtia. Aineopettajaliitto edustaa kaikkia pedagogisia ainejärjestöjä. Tässä lausunnossa

keskitymme matemaattis-luonnontieteellisiin aineisiin liittyviin erityiskysymyksiin.

Ammatillisen koulutuksen kokeilua koskevat säädösehdotukset

Kokeiluun valittaville 40 koulutuksen järjestäjälle tarvitaan verrokkit, jotta kokeilun tuloksia voidaan vertailla nykymalliin. Luotettavin tulos saadaan muodostamalla mahdollisimman samankaltaisista koulutuksen järjestäjistä ryhmät, ja jokaisesta ryhmästä valitaan arpomalla, mitkä koulutuksen järjestäjät osallistuvat kokeiluun ja mitkä toimivat verrokkeina.

Englanninkielisen koulutuksen järjestäminen on kyseenalaista: vaikka opiskelija ei voisi heikon kielitaidon vuoksi osallistua suomen- tai ruotsinkieliseen opetukseen, ei se tarkoita, että hänen englannin kielen taitonsakaan olisi kyllin vahva opiskeluun tällä kielellä. Toisekseen myöskään opettajien kielitaito ei aina riitä englannin kielellä opettamiseen, vaikka substanssiosaaminen olisikin vahvaa. Englanninkielistä koulutusta järkevämpää olisi panostaa opiskelijoiden suomen tai ruotsin kielen taitojen vahvistamiseen.

Rahoituksen uudistusta koskevat säädösehdotukset

Ammatillisen koulutuksen rahoitusmallin läpinäkyvyyden parantaminen on tarpeellinen uudistus. Miten rahoituksen painotuskertoimet opiskelijan lähtötason perusteella on tarkoitus toteuttaa? Tässä on mahdollisuus ohjata tukiresurssia juuri sinne, missä sitä tarvitaan, mutta on myös mahdollisuus luoda pahasti vääristyneitä mittareita. Luonnoksesta puuttui edes alustava suunnitelma siitä, miten opiskelijan lähtötaso arvioidaan, ja miten lähtötaso vaikuttaa rahoituksen painotuskertoimiin.

Usein ammatillisen perustutkinnon opiskelija saa suoritetuksi yli 170 osaamispistettä, mutta koko tutkinnon saaminen valmiiksi viivästyy sen vuoksi, että opiskelija ei pääse läpi kaikille yhteisistä ja pakollisesta vieraasta kielestä, toisesta kotimaisesta kielestä tai matematiikasta. Jotkut opiskelijat tarvitsevat neljän osaamispisteen laajuisen pakollisen matematiikan suorittamiseen alle tunnin, toiset yli 200 tuntia, koska lähtötasot ja oppimisvalmiudet ovat niin erilaiset. Peruskoulun (tai sen puutteen) jäljiltä jääneiden osaamisaukkojen paikkaamiseen on varattava riittävästi resurssia niille opiskelijoille, joiden heikot perustaidot vaikeuttavat etenemistä.

Erytisen tuen korotuksena saatu rahoitus ei saisi olla koulutuksen järjestäjän toiminnan kannalta ratkaisevaa, mutta se voi olla yksittäisen opiskelijan kannalta ratkaisevaa. Jos koulutuksen järjestäjä saa rahoitusta keskimääräisen opiskelijan opetus- ja ohjaustarpeen mukaisesti, oppilaitoksen kannattaa hyväksyä opiskelijoiksi vain keskimääräisesti ja keskimääräistä vähemmän tukea tarvitsevia opiskelijoita. Keskimääräistä enemmän tukea tarvitsevista opiskelijoista tulee oppilaitokselle kustannusrasite, joten heitä ei kannata hyväksyä koulutukseen ollenkaan, ellei opiskelijan lähtötason painotuskerroin kompensoi kustannusrasitetta.

Oppimisen tukea ja erityistä tukea koskevat säädösehdotukset

Oppimisen tuen ja erityisen tuen tarve korostuu varsinkin kaikille perustutkinnoille yhteisessä pakollisessa matematiikassa. Seuraavaksi eniten vaikeuksia opiskelijoilla on pakollisen toisen kotimaisen kielen ja pakollisen vieraan kielen suorittamisessa, mutta kohtuuttomissa tilanteissa pakollisista kielistä voidaan poiketa koulutuksen järjestäjän päätöksellä. Pakollisesta matematiikasta ei voida poiketa, koska matemaattis-luonnontieteellisen osaamisen tutkinnon osassa ei ole sellaisia valinnaisia opintoja, joiden suorittaminen olisi mahdollista silloin, kun pakollinen matematiikka on liian vaikeaa. On siis välttämätöntä varmistaa, että kaikki perustutkinto-opiskelijat saavat riittävästi opetusta, ohjausta ja tukea, jotta he saavuttaisivat pakollisen matematiikan osaamistavoitteet. Silloin, kun opiskelijalla on niin vakavia oppimisvaikeuksia, että pakollisen matematiikan suorittaminen on mahdotonta, tarvitaan hallintopäätös erityisestä tuesta ja arvioinnin mukauttamisesta.

Säädösehdotuksissa on erinomaiset tavoitteet, mutta niiden toteutuminen vaatii täsmällisempiä määrittelyjä. Miten opetushenkilöstön tavanomainen opetus- ja ohjaustyö eroaa oppimisen tuesta tai erityisestä tuesta? Missä menee oppimisen tuen ja erityisen tuen välinen raja? Millä tavalla oppimisvaikeudet on todennettava, jotta opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen? Kenellä on oikeus saada tieto opiskelijalle tehdystä tuen suunnitelmasta, jotta suunnitelman mukaisia tukitoimia pystytään järjestämään?

Onko jokin syy, miksi perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa käytetään tukitoimista eri sanastoa kuin ammatillisessa koulutuksessa? Onko erityisopetus lukiossa vastaava käsite kuin erityinen tuki ammatillisessa koulutuksessa?

Oppimisen tuen resurssien siirtäminen hallintopäätöksistä matalan kynnyksen oikea-aikaiseen tukeen on hyvä asia. Yksi vaikuttava tekijä on ryhmäkoko: mitä pienempi ryhmä, sen helpompi tukea on antaa jo luokkahuonetilanteessa. Ammatilliseen koulutukseenkin on syytä määrätä maksimiryhmäkoko, josta poikkeaminen on tva-peruste.

Tilauuskoulutusta koskevat säädösehdotukset

-

Muut ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

Yhteisten tutkinnon osien merkitystä ammatillisissa perustutkinnoissa tulisi tunnustaa esimerkiksi ottamalla yto-pooli työelämätoimikuntien rinnalle tutkintojen laaduntarkkailuun. Vaihtoehtoisesti myös työelämätoimikuntien jäsenistön vahvistaminen yto-asiantuntijoilla on kannatettava muutos.

Eri ammattialoilla tarvittavaa alakohtaista matematiikkaa voivat opettaa sekä ammattiopettajat että matematiikan opettajat. Esimerkkejä alakohtaisesta matematiikasta ovat lääkelaskut hoitoalalla tai virtapiirilaskut tekniikan aloilla. Kun keskustellaan matematiikkaan liittyvistä osaamistavoitteista ja ammattitaitovaatimuksista, on väärinkäsitysten välttämiseksi syytä korostaa, milloin keskustellaan alakohtaisesta matematiikasta ja milloin kaikkien perustutkintojen yhteisestä yto-matematiikasta.

Asetusluonnokset

63 § Oikeus oppimisen tukeen. Hyvä, että helposti saavutettavaa tukea tarjottaisiin opiskelijalle heti tarpeen ilmetessä. Hyvä, että tukiopeus määritellään opettajan antamaksi opetuksiksi. Tukiopeuksen tarve korostuu varsinkin kaikille perustutkinnoille yhteisessä pakollisessa matematiikassa. Erityisopettajan antaman konsultaation jälkeen opettajat ja ohjaajat voivat antaa opiskelijalle tukea, mutta eivät erityistä tukea.

64 § Oikeus erityiseen tukeen. Opettajat ja ohjaajat sekä työpaikkaohjaajat eivät voi antaa opiskelijalle erityistä tukea, jos heillä ei ole oikeutta saada tietoa opiskelijalle tehdystä erityisen tuen päätöksestä tai erityisen tuen suunnitelman sisällöstä.

119 ja 120 § Työelämätoimikunnat. Työelämätoimikuntien jäseniksi tarvitaan myös yhteisten tutkinnon osien asiantuntijoita.

32 c § Opiskelijan lähtötason vaikutus opiskelijavuosien perusrahoituksen painotukseen on hyvä idea, koska se ottaa huomioon eri opiskelijajaksilöiden erilaiset tuen tarpeet. On kuitenkin vaarana, että luodaan vääristyneitä mittareita, koska peruskoulun päättöarvosanat eivät ole valtakunnallisesti vertailukelpoisia, ja koska kaikilla ammatilliseen koulutukseen hakeutuvilla ei ole peruskoulun päättötodistusta. Luotettavat ja yhtenäiset lähtötasotestit ratkaisisivat ongelman, mutta onko riittävän luotettavia ja yhtenäisiä testejä olemassa?

Asetusluonnoksissa on jo valmiit painokertoimet eri tutkintojen kustannusryhmille, ja opiskelijapalautteen kysymykset ja vastausvaihtoehdot on määritelty. Asetusluonnoksesta kuitenkin puuttuu edes alustavat numerotiedot siitä, miten paljon opiskelijan lähtötaso vaikuttaa painokertoimiin, ja millä tavalla opiskelijan lähtötasoa arvioidaan. Kielellinen ja matemaattinen osaaminen korostuu, kun yritetään ennustaa, kuinka helposti ja nopeasti opiskelija saa tutkinnon suoritetuksi.

Muut kommentit

-

Hakamies Martta
Matemaattisten Aineiden Opettajien Liitto MAOL ry